

på sju kapitler, og vi får vite en del om søvnstadier og søvnregulering, utredning med vekt på anamnese, søvndagbok og søvnskjema, årsaker til søvnproblemer med de viktigste hovedgrupper samt behandling. Hele tre kapitler er viet behandling, og forfatteren forklarer hvor viktig det er å begrense søvn til natten, unngå søvnforstyrrende aktivitet og stimulantia på kveldstid og reservere sengen til de aktivitetene som hører hjemme mellom lakenene. Dette er ikke lett for de som sliter med insomni, og forfatteren gir gode råd fra sin omfattende kliniske erfaring med pasienter. Lysbehandling og kognitiv terapi omtales også. Et hovedpoeng er, som forfatteren og hans kolleger i bergensmiljøet har påvist vitenskapelig, at stimuluskontroll og søvnrestriksjon er et mye bedre alternativ over tid enn sovemidler.

Boken fremstår mer saklig og tradisjonelt oppbygd enn en del andre populærvitenskapelige bestselgere innenfor helse- og livsstilsmarkedet. Det er allikevel ingen lærebok, og forfatteren forklarer vanskelige ord. Jeg er enig med forfatteren i at helsepersonell vil ha nytte av den uansett, ikke bare fordi formatet passer godt til frakkelommen, men fordi boken gir en lettlest repetisjon om diagnostikk av søvnlidelser og en rask oversikt over feilforestillinger pasienter kan ha om søvn samt de råd som det er viktig å gi til pasientene. Det er særlig nyttig for helsepersonell at forfatteren har inkludert søvndagbok og noen andre viktige skjemaer som for eksempel Epworths søvnhetskala.

Jeg har ikke funnet faktiske feil. Forfatteren gir deg sine personlige råd og sin egen tilnærming til behandling. Prinsippene som skisseres, er velfunderte og stort sett ukontroversielle blant søvnmedisinere. Omtalen av sjeldne og vanskelige tilstander som utøvelse av vold under REM-søvn, må nødvendigvis bli for kortfattet til å kunne formidle vitenskapelig uavklarte spørsmål. Det kan også diskuteres om «snorkesyke» er god norsk forklaring for «søvnåpne».

Eli Møller har illustrert boken med fine humoristiske skisser. Den kan anbefales for alle som sover i Skandinavia.

Trond Sand

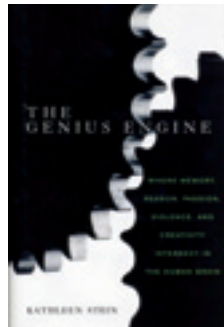
Institutt for nevromedisin
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Fra forskningsfronten om den prefrontale cortex

Stein K.

The genius engine

Where memory, reason, passion, violence, and creativity intersect in the human brain. 292 s. Chichester: Wiley, 2007. Pris GBP 19 ISBN 978-0-471-26239-8

Dette er en velskrevet hyllest av den prefrontale cortex og dens underarealer dorsalt, lateralt, medialt og orbitofrontalt. Et terra incognita inntil de siste 10–15 år, men nye funksjonelle undersøkelser med elektroencefalografi (EEG), funksjonell MR og positronemisjonstomografi (PET) har gitt verdifull innsikt i hvorledes spesifikke underarealer av prefrontal cortex interagerer med hverandre, basalganglier, de limbiske strukturer og bl.a. parietallappen.

Fremstillingen – som er populærvitenskapelig, men med mye referanser til Broadmans arealer (BA) og overlappende subregioner – har god driv. Det er få illustrasjoner initialt, og det kunne gjerne vært flere og bedre illustrasjoner til teksten.

Kapitlene omhandler hukommelse, resonnering, lidenskap og følelser, vold, kreativitet og maskinell intelligens (silicon minds). Vekten er lagt på amerikansk forskning. I boken formidles en god oversikt over nyere forskningsdata, og på tross av sin lettlesthet og enkelte snarveier, gir den et godt innblikk i mange nyere hypoteser om frontallappens funksjoner og er hypotesegenererende. Undersøkelser av kognitiv funksjon diskuteres ofte sammen med data fra personer med lesjoner og funksjonsforstyrrelser.

Vi leser om multimodale nevroner hvis hukommelsesintegrasjon kan synes kontekstavhengig, om hvorledes oppmerksomhet og inhibitorisk kontroll bidrar til rasjonell målrettet atferd og koding av regler.

Er venstre prefrontale cortex sammen med samsidig temporallapp ansvarlig for inferensiell logikk? Her omhandles fri vilje og betydning av tro og overbevisning for deduksjon. Humor og lateralisering, IQ og prefrontal cortex, metakognisjon og betydning av areal BA10 omtales.

Personlig synes jeg kapitlet om emosjoner er best. Her fortelles om personer med ventromedial skade som mangler en «somatisk markør» for emosjoner og derfor mister emosjonell kontroll over avgjørelser. Ventromediale/orbitofrontale cortex muliggjør en emosjonell mental modell og en affektiv

arbeidshukommelse som korrelat til den kognitive representasjonen av arbeidshukommelsen i dorsolaterale prefrontale cortex. Eksempler på artige emosjonelle og kognitive interaksjoner er tallrike. Regulering av sinne, affektiv stil med dimensjonene «behavioral approach system» (BAS) og «behavioral inhibition system» (BIS) samt individuelle variasjoner i profiler av dette omtales. Videre omhandler boken fleksibilitet, betydningen av neuropeptid Y for stresstoleranse, litt om lykke og belønningssystem i hjernen, empati og som nevnt: egne kapitler om vold og kreativitet. Kapitlet om vold inneholder interessante hypoteser vedrørende strukturer i hjernen som er viktige for vår evne til å sette oss inn i andre menneskers emosjoner og kognisjon, såkalt «theory of mind». Boken kan leses som helgelektyre eller bearbeides for senere referanser.

Leger, psykologer og andre faggrupper innen nevropsykiatri vil ha mest utbytte av boken, men andre interesserte kan også ha utbytte av den. Boken anbefales varmt for alle som ønsker en rask og populær oppdatering om frontallappene.

Bernt A. Engelsen

Epilepsienheten
Nevrologisk avdeling
Haukeland Universitetssjukehus

Viktig lærebok i akuttkirurgi

Britt LD, Trunkey D, Feliciano D, red.

Acute care surgery

Principles and practice. 832 s, tab, ill. New York, NY: Springer, 2007. Pris USD 169 ISBN 978-0-387-34470-6

Dette er en nyttig og velskrevet lærebok som tar for seg akutte kirurgiske tilstander, inkludert traumatologi, i alle organsystem: abdomen, thorax, ekstremiteter, sentralnervesystemet, hud, bløtdeler, hode

og hals. Formålet med boken er å beskrive diagnostikk og – relativt detaljert – selve den operative behandlingen av akutte tilstander som krever rask kirurgisk intervensjon. Forfatterne er meget anerkjente innen fagområdet.

Boken består av 51 kapitler inndelt i fem hoveddeler: generelle prinsipper; organbasert tilnærming; administrative/etiske/juridiske prinsipper; systemutvikling og internasjonale forhold. De to første delene utgjør hovedtyngden. I første del gjennomgås alt fra primærvurdering av pasientene og anestesilogiske- og intensivmedisinske forhold